

Managementul cinegetic în condițiile diversificării proprietății fondului funciar

Goicea Nicolae

Managementul cinegetic este determinat de regimul cinegetic instituit prin lege și de regimul proprietății asupra fondului funciar.

Sub aspectul regimului cinegetic, legislația statului român a promovat regimul domenal în formă restrictivă între anii 1923 și 1947, și regimul regalian începând cu anul 1947.

Regimul regalian statuează proprietatea publică asupra vânatului aflat în libertate.

În condițiile dintre anii 1947 și 1989, regimul regalian în vânătoare a fost favorizat de preponderența proprietății statului asupra fondului funciar. Începând cu anii 1950 – folosința terenurilor proprietate particulară a fost comasată în exploatații de tip cooperatist. În acest mod, aplicarea regimului regalian a avut o bază solidă prin existența, în mod practic, a marii proprietăți funciare a statului, atât în domeniul forestier cât și în cel agricol. Pădurile comunale erau amenajate și gospodărite în mod similar cu cele de stat astfel încât, aplicarea măsurilor de management cinegetic s-a putut efectua în mod unitar.

Situația proprietății funciare a permis delimitarea fondului cinegetic național în fonduri de vânătoare de suprafețe mari, corespunzător cerințelor ecologice ale speciilor principale de vânat sedentar cuprinse în aceste terenuri.

Administrarea fondului cinegetic național a fost atribuită instituțiilor de administrare silvică, situație în care controlul și coordonarea tehnică a managementului cinegetic s-a putut efectua în mod corespunzător.

O mare parte din fondurile de vânătoare situate în condițiile cele mai favorabile au fost atribuite și pentru gestionarea unităților silvice. Pentru gospodărirea fondurilor de vânătoare respective începând anul 1986 s-au alocat investiții importante din fondurile de stat. Măsurile de administrare și de gestionare, însoțite de unele măsuri protective, uneori exagerate, au permis obținerea, la nivelul anilor 1989, a unor efective de vânat și cifre de recoltă maxime pe parcursul perioadei 1947 – 1989.

După anul 1989, odată cu modificarea regimului politic s-a pus problema modificării proprietății asupra terenurilor agricole și a celor forestiere prin retrocedarea către vechii proprietari.

Inițial, retrocedarea s-a efectuat doar parțial, fără respectarea întocmai a vechilor amplasamente ale proprietăților. Măsura retrocedării parțiale a proprietăților a produs o fragmentare excesivă a proprietății iar aplicarea ei în mod pripit, sub presiunea foștilor proprietari constituiți în organizații politice, a dus și la fragmentarea exagerată a folosinței fondului funciar. Suprafețele de pădure

retrocedate în acest mod au fost delimitate, în general, în trupuri mici de pădure sau la marginea masivelor forestiere mari.

În lipsa unor reglementări legale corespunzătoare și a unor instituții de control a aplicării regimului silvic adaptate noilor realități economico-sociale, multe dintre suprafețele de pădure retrocedate au fost defrișate, ulterior fiind supuse fenomenului de pășunat haotic. Regenerarea pădurii din zonele astfel defrișate a fost în mod evident compromisă.

În aceste fonduri de vânătoare, fenomenul de defrișare la marginea masivelor forestiere însoțit de pășunatul acestor suprafețe au produs perturbări serioase în activitatea de gestiune cinegetică, prin anularea efectului ecologic marginal în zonele respective pe de o parte, și prin tulburarea permanentă a liniștii populațiilor de vânat pe de altă parte.

Începând cu anii 1990-1992, schimbările socio-economice survenite ca urmare a desființării unităților industriale de stat și a exploatațiilor agricole mari, au generat un fenomen accentuat de criză economică, criză însoțită de șomajul forței de muncă la cote foarte ridicate.

Lipsa unor organe de coerciție din partea statului suprapusă pe existența unei categorii importante de cetățeni fără un venit sigur a generat o creștere rapidă a presiunii asupra populațiilor de vânat prin fenomenul de braconaj.

Începând cu anul 1993, când România a aderat la Convenția de la Berna, s-a trecut la protecția integrală a populațiilor de răpitoare mari. Acest fapt a avut drept consecință directă creșterea numerică exagerată a populațiilor de lupi și în mod corespunzător creșterea presiunii acestora asupra vânatului nerăpitor.

Cheltuielile aferente gestionării vânatului au sporit în mod considerabil pentru a se putea contracara influența exercitată de factorii antropici negativi, iar prin reducerea cotelor de recoltă, veniturile din acest domeniu s-au diminuat în permanență.

Gestionarii fondurilor de vânătoare au fost nevoiți să aloce sume mai mari pentru paza acestor fonduri în vederea combaterii braconajului și pentru asigurarea unor cantități mai mari de hrană complementară.

După promulgarea Legii 103/1996, administrarea fondului cinegetic național a fost trecută în sarcina autorității publice centrale care răspunde de silvicultură, urmând ca această autoritate să își creeze structurile teritoriale necesare administrării vânatului. Aplicarea prevederilor legale s-a făcut cu relativă întârziere, administrarea fondului cinegetic fiind încredințată inițial, tot structurilor administrației silvice până la constituirea propriilor structuri de administrare.

Managementul cinegetic a fost asigurat de către gestionarii consacrați, respectiv asociațiile de vânători constituite în A.G.V.P.S. și unitățile silvice.

Interesele economice directe ale unităților silvice, constituite într-o regie autonomă, au favorizat recoltarea excesivă a exemplarelor de vânat mare de pe multe dintre fostele fonduri G.V.S. de interes special.

Interesele politice legate de gestionarea fondului cinegetic au tergiversat aplicarea corespunzătoare a Legii nr. 103/1996, acesta fiind modificată succesiv prin numeroase ordonanțe de urgență.

După retrocedarea integrală a terenurilor către foștii proprietari constituiți din diverși cetățeni sau structuri asociative (composesorate), interesul proprietarilor față de gestiunea cinegetică, în sensul rezultatelor economice directe, s-a mărit.

Prin structurile politice caracteristice aceștia au impus modificarea legii de vânatoare corespunzător intereselor economice directe.

Coroborate cu unele rezultate economice pozitive realizate de unitățile silvice prin recoltarea exagerată a exemplarelor de vânat cu trofee valoroase, proprietarii de terenuri au impus creșterea exagerată a tarifelor de folosință cinegetică, creștere evidențiată prin prevederile Legii nr. 407/2006.

De asemenea, prin prevederile legii menționate, proprietarilor de terenuri li s-a legiferat posibilitatea organizării directe a gestiunii cinegetice, cu prioritate, în cadrul fondurilor de vânatoare în care un proprietar sau o asociație de proprietari care deține majoritatea suprafeței de fond cinegetic (cel puțin 51%). În conformitate cu prevederile Legii 407/2006 cu modificările ulterioare, începând cu anul 2011, structurile de gestionare a fondului cinegetic național vor fi substanțial modificate și diversificate.

În principal, o mare parte din fondurile de vânatoare gestionate de unitățile silvice și de asociațiile de vânători vor trece în gestiunea proprietarilor de terenuri, prin urmare se vor înlocui structuri cu experiență și tradiție în gestiune și cu dotări corespunzătoare cu structuri de gestiune noi, fără experiență și fără specialiștii necesari, dar cu dorința de a obține rezultate economice imediate pe baza gestiunii cinegetice respective.

Perioada excesiv de lungă de la legiferare până la aplicarea concretă a măsurii de transfer a gestiunii este de natură să creeze o nouă presiune asupra populațiilor de vânat, întrucât gestionarii actuali, cu deosebire unitățile silvice vor fi interesate în a crește aportul economic realizat, prin valorificarea vânatului de pe fondurile care urmează a fi cedate.

Structurile de stat destinate controlului și îndrumării tehnice a noilor gestionari nu pot acoperi nici în situația actuală suficient atribuțiile conferite prin lege din cauza dotării necorespunzătoare cu specialiști și mijloace tehnice.

Diversificarea formelor de gestionare a fondurilor de vânatoare va fi de natură să creeze o presiune suplimentară asupra populațiilor de vânat prin „efectul de hotar”, respectiv prin tendința fiecărui gestionar de a recolta vânatul din proximitatea limitelor cu vecinii.

În situația actuală folosința fondurilor de vânatoare se face prin puțini gestionari, iar fondurile de vânatoare, în mod tradițional au fost constituite în blocuri mari astfel încât „efectul de hotar” s-a manifestat în mod nesemnificativ.

Pentru contracararea acestui efect va fi necesar ca zonele de liniște și reproducere a vânatului să fie comasate la congruența limitelor mai multor fonduri de vânatoare.

Un alt efect negativ al aplicării prevederilor Legii 407/2006 este disjuncția administrației cinegetice între două autorități publice diferite, respectiv autoritatea publică centrală pentru protecția mediului pentru speciile de răpitoare protejate și autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură pentru celelalte specii de

vânat. Măsura a fost total neinspirată și rezultatele deja se configurează prin lipsa unor măsuri concrete atât de protecție cât și de control numeric al populațiilor de răpitoare.

Creșterea exagerată a numărului de lupi are efecte negative imediate și mai cu seamă de perspectivă în gestionarea fondurilor de vânătoare cu vânat mare.

Fragmentarea fondurilor de vânătoare în vederea constituirii de gestiuni cinegetice distincte în cadrul zonelor protejate (parcuri naționale, parcuri naturale, rezervații etc.) este de natură să inducă noi perturbații în gestiunea cinegetică și să mărească în mod considerabil „efectul de hotar”, deoarece din punct de vedere ecologic, în cea mai mare parte, zonele protejate au fost delimitate în mod birocratic și necorespunzător, fără a se urmări limite naturale distincte.

Coroborate cu situația actuală de abandonare a exploatării terenurilor agricole pe o parte importantă a terenurilor destinate agriculturii, prevederile legiferate de Legea nr. 407/2006 sunt de natură să producă, cel puțin în faza de început a aplicării, o prăbușire numerică și calitativă rapidă a efectivelor de vânat la nivel național.

Pentru contracararea acestei tendințe va fi necesară aplicarea unei politici manageriale unitare la nivel național.

Se impune acest mod de lucru, în primul rând pentru populațiile de vânat mare a cărui mobilitate în teritoriu este relativ mare, de cele mai multe ori aceasta depășind cu mult limitele actualelor fonduri de vânătoare.

Necesitatea aplicării măsurilor de gestiune unitare la nivel național se impun și prin necesitatea armonizării intereselor comunităților rurale cu interesele gestiunii cinegetice, armonizare care este de natură să ducă la diminuarea influenței factorilor antropici perturbatori în gestiunea cinegetică.

De asemenea, la nivel național este necesară instituirea unui sistem unitar de asigurare a culturilor agricole și silvice pentru pagubele produse de vânat.

Măsura responsabilității asupra pagubelor produse de vânat exclusiv asupra gestionarilor fondurilor de vânătoare nu este de natură să stimuleze creșterea efectivelor. Din contră, această tendință poate duce la diminuarea efectivelor.

Rezumat

În concluzie, interesele politice și economice imediate au dus la schimbarea proprietății terenurilor și implicit la schimbarea și fragmentarea excesivă a folosinței acestora într-un mediu socio-economic marcat de schimbări legislative rapide și contradictorii, fără ca autoritățile publice centrale să își poată exercita autoritatea prin pârgii specifice. Din această cauză, ecosistemele naturale au fost puternic afectate, cu repercusiuni imediate și pe termen lung asupra populațiilor de vânat sedentar.

În ultima perioadă, în tot mai multe cercuri politico-economice vânatul este perceput ca o sursă de venituri rapidă și lesnicioasă.

Din păcate, această viziune poate duce la secătuirea unei resurse naturale naționale extrem de valoroase (calitativ și cantitativ) pe care alte țări au epuizat-o

deja. Din acest motiv, singura soluție pentru conservarea acestei resurse a cărei valoare nu poate fi cuantificată este abordarea unitară, la nivel de stat a gestiunii cinegetice.

Abstract.

The paper studies the relation between ownership changes and game management. The political interest have determined the fragmentation of ownership and the changes in the land utilisation, with negative, and sometime dramatical, consequences on the game. The game management faces now pressure over the game, which put in danger the wildlife preservation.

Keywords: management, ownership changes, game management.

dr. ing. Goicea Nicolae
Universitatea "Ștefan cel Mare" Suceava
Facultatea de Silvicultură